

La fidelitat de Mandoni

Hem de creure que Mandoni tenia un caràcter suau i acollidor. La seva fidelitat al germà, el rei d'Ilerda, ens ho demostra. Però no podem oblidar, tampoc, que sabé portar amb noblesa l'alta dignitat de príncep de la Corona ilergeta. La seva fama era reconeguda per tothom, com ho demostra el fet d'ocupar un lloc important en la Història, i de mantenir tothora el seu elevat prestigi enmig de totes les situacions per les quals travessà en l'època que li tocà de viure, calmada unes vegades al costat de la seva família i del poble, i turbulent unes altres en les guerres que els imposaren Cartage i Roma, els dos gegants de l'Antiguitat.

Ben poques vegades apareix el nom del rei Indíbil sense anar acompanyat de la presència de l'altre. Gairebé sempre trobem tots dos noms alhora, com si fos obligat, en esmentar el primer, d'unir-hi també el nom del seu germà. Això no ocorre en cap altre personatge del segle III aC., ni potser tampoc després. Quan els cronistes parlen d'una figura, ho fan sempre sense enllaçar-la amb cap altra persona. Quan es tracta d'un rei, sobretot, aquest detall és rigorós. La jerarquia no se subdivideix, no es migparteix,

no accepta de compartir l'autoritat ni el prestigi amb cap altre element de la Cort.

I no obstant, en el nostre cas, és indubtable que Mandoni es troba habitualment al costat d'Indíbil, cosa que els simples llaços fraternals no acaben de justificar prou, però que alguna força poderosa devia existir per a unir tots dos noms tan fortament, identificant-los gairebé, i no deixant que el rei d'Ilerda es trobés quasi mai sense anar acompanyat del seu germà Mandoni.

No podem dubtar que els unia l'amor i la confiança, i que la categoria moral, intel·lectual i humana de Mandoni gaudia d'un sorprenent privilegi per a compartir, no pas els honors de la Corona, però sí l'afecte incondicional i la responsabilitat manifesta en els afers del govern del país.

Si Polibi declara: "Indíbil i Mandoni, dos dels més grans personatges d'Ibèria", Titus-Livi els presenta així: "Indíbil i Mandoni, els dos prínceps més potents del país". Ens cal admetre una entitat ambivalent, una solidaritat vigorosa i reconeguda, una distribució en aparença equi-

valent d'honor i de poder, la qual cosa fa que els dos germans es fonguin en una llaçada sense reserves i ofereixin el més palès exemple d'unió perfecta i indestructible.

Durant els tretze anys que la Història s'ocupa d'ells, tots dos personatges es captenen sense cap variació en aquest sentit, i els veiem intervenir amb igual energia en els afers del regne, ja sigui en la pau de la llar, en l'activitat diplomàtica o bé en la turbulència de la guerra que els imposaren els cartaginesos i els romans.

Calia posar en relleu, un dia, la personalitat de Mandoni i presentar-la com un brillant exemple de fidelitat, per a demostrar una vegada més que els sentiments humans no han variat a través dels segles i que la condició moral de l'home és sempre la mateixa. Nosaltres, que hem dedicat tantes hores a estudiar les figures capdavanteres que regiren les terres que constituïren més endavant la Catalunya Nova, ens havíem promès de dedicar uns comentaris a la figura de Mandoni, l'heroi íntegre, el germà fidel i el company inseparable del rei d'Ilerda, la vida del qual s'extingí violentament en holocaust a la seva pàtria. I avui, amb aquestes ratlles, ens alliberem del nostre deure.

El trobem vivint a Ilerda, casat amb una noble dama que demostrà a bastament la seva dignitat i la seva categoria en el setge de Cartage-Nova, davant el jove Escipió.

Quan els ilergetes es trobaren en guerra, Mandoni lluità sempre al costat d'Indíbil, contra Aníbal i els seus germans i contra els soldats de Gneus Escipió. Aquest darrer i el seu germà Publi, cònsol de Roma, moriren quan els ilergetes establiren una aliança amb el jove Asdrúbal. Per tal de tenir-los subjectes, Asdrúbal prengué l'esposa de Mandoni i les dues filles d'Indíbil, com a ostatges, i els tancà a la fortalesa de Cartage-Nova.

El jove general Escipió obtingué assenyalades victòries i, després de guanyar la plaça forta dels cartaginesos, caigué malalt i correngué la notícia de la seva mort. Fou aleshores que els ilergetes aixecaren un exèrcit per a imposar l'ordre a les seves terres. Refet ja Escipió, els vencé en una batalla i el rei d'Ilerda envià el seu germà Mandoni per a parlamentar. En aquesta ocasió Mandoni demostrà una gran habilitat i molta ciència per a convèncer el general romà i guanyar la seva confiança. Mandoni parlà, "atribuí llur falta a la fatalitat d'una època en la qual, com si fos sota la influència d'un funest contagi, els ilergetes, els lacetans i fins i tot els romans mateixos havien estat atacats de vertigen". Escipió adreçà dures crítiques a Mandoni, però acabà perdonant-los i no els desarmà, imposant-los només una contribució per a pagar l'exèrcit. Era l'any 206 aC.

Després de la gran batalla per la independència dels pobles ibers, que dirigí Indíbil contra els generals romans Lèntul i Manli (Escipió era ja de retorn a Roma), la mort del rei d'Ilerda portà com a conseqüència la desfeta definitiva dels ilergetes i dels seus aliats autòctons. Aquesta vegada els romans exigiren que els fossin lliurats vius Mandoni i els altres caps ibers.

Mandoni fou detingut i lliurat al suplici. *Ibi Mandonius ceterique principes comprehensi et traditi at supplicium.* Així acabà la vida de l'heroi i fidel germà del rei d'Ilerda. Els romans, però, no en tingueren prou amb les vides de Mandoni i dels caps principals i exigiren aquell any (205 aC.) dels habitants una contribució doble, blat per sis mesos, sedes i togues per a l'exèrcit. Prop de trenta pobles els lliuraren ostatges.

La vida i la mort de Mandoni es troben als orígens de les lluites dels pobles ibers per llur independència.

J. B. Xuriguera